

JAMHURI YA MUUNGANO WA TANZANIA
BARAZA LA MITIHANI LA TANZANIA
MTIHANI WA UALIMU DARAJA LA A
VITENDO VYA KUJIFUNZA HISABATI

684

Muda: Saa 3

MAJIBU

Mwaka: 2022

Maelekezo

1. Karatasi hii ina sehemu A na B.
2. Jibu maswali yote.

maktaba.tetea.org

1. Kwani moto wa Elimu ya Awali anafundishwa dhana ya kutunza fedha? Fafanua hoja nne kwa kifupi.

Kujifunza uwajibikaji: Kufundisha kutunza fedha kama kutumia sarafu za kuchezea kuwafundisha watoto kuwajibika, kama kuweka sarafu mahali salama.

Kukuza nidhamu ya kifedha: Watoto hujifunza nidhamu, kama kuepuka kutumia sarafu zote za kuchezea mara moja katika mchezo wa “duka.”

Kujiandaa kwa maisha ya baadaye: Kufundisha dhana hii kama kuweka akiba kwa kutumia chupa kuwasaidia watoto kujiandaa na maisha ya baadaye.

Kukuza uelewa wa thamani: Watoto hujifunza thamani ya fedha, kama kujua sarafu moja ya kuchezea inaweza “kununua” pipi moja katika mchezo.

2. Nyakati nne za siku hufundishwa kwa watoto wa Elimu ya Awali. Eleza kwa kifupi nyakati hizo.

Asubuhi: Ni wakati wa alfajiri hadi saa sita, kama watoto wanapocheza asubuhi kabla ya kwenda shule.

Mchana: Ni wakati wa saa sita hadi saa tisa, kama watoto wanapocheza kwenye jua kali wakati wa mchana.

Jioni: Ni wakati wa saa tisa hadi saa kumi na mbili, kama watoto wanapocheza baada ya jua kutua.

Usiku: Ni wakati wa saa kumi na mbili hadi alfajiri, kama watoto wanapolala usiku baada ya kucheza.

3. Eleza kwa kifupi vitendo vinne vinavyotakayofanya kumudu mwalimu wa Elimu ya Awali kutambua majira ya siku katika jumla.

Kutazama jua: Mwalimu anaweza kutazama nafasi ya jua, kama jua likiwa juu inamaanisha ni mchana.

Kutumia saa: Anaweza kutumia saa kuangalia wakati, kama saa sita asubuhi ni asubuhi.

Kutazama mazingira: Anaweza kuangalia mazingira, kama giza linapoanza ni jioni.

Kusikiliza sauti za asili: Anaweza kusikiliza sauti, kama jogoo akiwika ni asubuhi.

4. Zana za kufundishia na kujifunzia tendi la kuongeza na kupunguza vitu zinazoweza kutumika kwa njia mbalimbali. Bainisha njia nne za kuongeza na kupunguza vitu zinazoweza kutumika.

Kutumia mawe: Watoto wanaweza kuongeza mawe, kama kuweka mawe matatu na kuongeza mawili, au kupunguza moja.

Kutumia vidole: Watoto wanaweza kuongeza vidole, kama kuonyesha vidole viwili na kuongeza vitatu, au kupunguza kimoja.

Kutumia picha: Mwalimu anaweza kutumia picha za matunda, kama kuongeza picha tatu za machungwa au kupunguza moja.

Kutumia sarafu za kuchezea: Watoto wanaweza kuongeza sarafu, kama kuweka sarafu mbili na kuongeza tatu, au kupunguza moja.

5. Ni mambo gani ya kuzingatia. Bainisha umuhimu wa maendeleo ya moto wa Elimu ya Awali kuhusu ya ziada za kuongeza na kupunguza vitu kwa watoto kwa kifupi mambo minne.

Kukuza uelewa wa hesabu: Kufundisha kuongeza na kupunguza, kama kuongeza mawe matatu, kuwasaidia watoto kuelewa hesabu za msingi.

Kukuza ubunifu: Watoto hujifunza kufikiri, kama kutatua “Nikiwa na mawe mawili, niongeze mangapi nipate matano?”

Kujiandaa kwa shule: Inawasaidia watoto kujiandaa kwa hesabu za shule, kama kujifunza kuongeza na kupunguza kwa vitendo.

Kukuza nidhamu: Inawafundisha nidhamu, kama kufuata hatua za kuongeza au kupunguza mawe kwa mpangilio.

6. Uchaguzi wa mbinu za kufundishia na kujifunzia mbalimbali. Fafanua kwa kifupi mbinu za Hisabati kwa moto wa Elimu ya Awali unazoweza kutumia mbalimbali.

Kutumia nyimbo: Tumia nyimbo za kuhesabu, kama “Moja, mbili, tatu,” kuwafundisha watoto kuongeza.

Kutumia michezo: Tumia michezo, kama kuhesabu mawe katika mchezo wa “duka,” kufundisha kuongeza na kupunguza.

Kutumia vifaa vya kugusa: Tumia mawe au vidole, kama kuongeza vidole viwili na vitatu, kufundisha hesabu.

Kutumia picha: Tumia picha za matunda, kama kuongeza picha mbili za machungwa na moja, kufundisha kuongeza.

7. Je, vifaa vifuatavyo hutumikaje katika maisha ya kila siku?

(a) Mizani

(b) Futi kamba

(c) Saa

(d) Rula

(a) Mizani: Inatumika kupima uzito, kama kupima kilo za mahindi dukani.

(b) Futi kamba: Inatumika kupima urefu, kama kupima urefu wa nguo kwa fundi cherehani.

(c) Saa: Inatumika kuangalia wakati, kama kujua ni saa ngapi ili kwenda shule.

(d) Rula: Inatumika kupima urefu wa mistari, kama kupima urefu wa karatasi shuleni.

8. Kwa nini ni muhimu kwa mwalimu kutumia andalio la somo la Hisabati wakati anapofundisha darasani? Taja hoja nne kwa kifupi.

Kupanga somo: Andaliao linasaidia mwalimu kupanga, kama kuweka wakati wa kufundisha kuongeza na kupunguza.

Kuhakikisha vifaa: Linasaidia kuandaa vifaa, kama mawe au picha, kwa ajili ya somo la hesabu.

Kufanikisha malengo: Linahakikisha malengo yanafanikishwa, kama kufundisha watoto kuongeza vitu.

Kupunguza mkanganyiko: Linapunguza mkanganyiko, kama kuepuka kushindwa kujua ni mbinu gani ya kufundishia.

9. Eleza kwa kifupi changamoto nne unazoweza kuzikumba nazo kwa kuwaruhusu watoto kwenda kukusanya zana za kujifunzia na kufundishia katika mazingira yanayozunguka shule.

Usalama: Watoto wanaweza kujeruhiwa, kama kukanyaga mawe makali wanapokusanya vifaa.

Kuvurugika: Wanaweza kuvurugika, kama kucheza badala ya kukusanya vifaa kama mawe.

Ukosefu wa vifaa: Wanaweza kushindwa kupata vifaa, kama mawe yanayofaa, katika mazingira.

Kupotea: Watoto wanaweza kupotea, kama kwenda mbali sana kutafuta vifaa bila mwongozo.

10. Upimaji wa maendeleo ya moto katika somo la Hisabati una faida gani? Toa hoja nne.

Kutambua uelewa: Upimaji unasaidia kutambua uelewa, kama kuuliza “Ongeza mawe mawili na matatu” ili kuona kama wanaelewa.

Kusaidia maendeleo: Unasaidia mwalimu kurekebisha, kama kufundisha tena ikiwa watoto hawajaelewa kuongeza.

Kuwapa motisha: Unawapa watoto motisha, kama kuwapongeza “Hongera kwa kuongeza vizuri,” ili waendelee kujifunza.

Kupanga somo la baadaye: Unasaidia mwalimu kupanga, kama kuongeza changamoto ikiwa watoto wanaelewa vizuri.

11. Kwa kutumia hoja tano, eleza jinsi utakavyomudu moto wa Elimu ya Awali ili aweze kuongeza vitu vyenye jumla isiyoziidi 10 kwa usahihi.

Kutumia vifaa vya kugusa: Tumia mawe, kama kuweka mawe matatu na kuongeza mawili ili wajifunze kuongeza hadi 5.

Kufundisha hatua kwa hatua: Anza na idadi ndogo, kama kuongeza 1+1, kisha 2+3, hadi kufikia 10.

Kutumia nyimbo: Tumia nyimbo za kuhesabu, kama “Moja, mbili, tatu,” ili kuwasaidia kukumbuka idadi hadi 10.

Kushirikisha watoto: Waulize watoto waongeze, kama “Ongeza vidole viwili na vitatu,” ili washiriki.

Kupongeza juhudi: Pongeza watoto, kama “Hongera kwa kuongeza $4+3=7$,” ili kuwapa motisha ya kuendelea.

12. Eleza vitendo vitano vitakavyoranyia mwalimu kumudu mwalimu wa Elimu ya Awali dhana ya kupunguza vitu visivyozidi 10.

Kutumia mawe: Tumia mawe, kama kuweka mawe 8 na kupunguza 3, ili watoto wajifunze kupunguza.

Kutumia vidole: Onyesha vidole 7, kisha upunguze 2, ili watoto waone jinsi ya kupunguza hadi 5.

Kutumia picha: Tumia picha za matunda, kama kuweka picha 6 za machungwa na kupunguza 4, ili wajifunze.

Kufundisha kwa michezo: Tumia mchezo wa “duka,” kama “Una sarafu 9, utumie 4, umebaki ngapi?”

Kupima uelewa: Uliza maswali, kama “Punguza 6-2,” ili kuona kama watoto wanaelewa kupunguza hadi 10.

13. Kwa kutumia swali linalomudu mwanafunzi, hatua nne ambazo mwalimu atazingatia wakati wa kufundishia moto kupata jibu la swali hilo.

Swali: “Ongeza 3 na 4 ni sawa na ngapi?”

Kuelezea swali: Mwalimu anaelezea, kama “Tuna mawe 3, tunaongeza 4, ni mawe mangapi?”

Kutumia vifaa: Tumia mawe, kama kuweka mawe 3 na kuongeza 4 ili watoto waone jumla ni 7.

Kushirikisha mwanafunzi: Muulize mwanafunzi ahesabu, kama “Hesabu mawe yote, ni mangapi?”

Kupongeza juhudi: Pongeza, kama “Hongera, umejibu $3+4=7$,” ili kumpa motisha.

14. Eleza hatua tano za andalio la somo la kufundishia Hisabati ngazi ya Elimu ya Awali.

Kutaja lengo: Andika lengo, kama “Wanafunzi watajifunza kuongeza vitu hadi 10.”

Kuandaa vifaa: Andaa vifaa, kama mawe au picha za matunda, kwa ajili ya somo.

Kupanga mbinu: Panga mbinu, kama kutumia mchezo wa “duka” kufundisha kuongeza na kupunguza.

Kupanga hatua za kufundishia: Panga hatua, kama kuanza na nyimbo za kuhesabu, kisha kuongeza mawe.

Kupanga tathmini: Panga tathmini, kama kuuliza “Ongeza $5+3$ ” ili kupima uelewa wa watoto.